

Nr 36.

Ankom till riksdagens kansli den 20 mars 1925 kl. 2 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående avskrivning av förfallen del av statslån till Slite—Roma järnvägsaktiebolag m. m. (4:e avd.)

I punkt 1:o) av en till riksdagen den 20 februari avlåten proposition nr 79, vilken hänvisats till statsutskottet för förberedande behandling av den under nämnda punkt avhandlade frågan om avskrivning av förfallen del av statslån till Slite—Roma järnvägsaktiebolag, har Kungl. Maj:t under åberopande av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för samma dag, punkt 1:o), föreslagit riksdagen att av statens den 30 juni 1923 beräknade kapital- och räntefordran hos Slite—Roma järnvägsaktiebolag till den del, densamma överstiger 369,510 kronor, må under de i statsrådsprotokollet förordade villkor för varje tidsperiod av ett år, räknat från och med den 1 juli 1925, avskrivas ett belopp av 30,000 kronor.

Utredningen i ärendet återfinnes å sid. 1—6 av åberopade statsrådsprotokollet.

Å det lånekapital av 339,000 kronor, som jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 29 september 1899 och den 13 maj 1904 beviljats och utbetalats till Slite—Roma järnvägsaktiebolag, har bolaget aldrig måttat gälda vare sig ränta eller kapitalavbetalning.

På därom gjord framställning medgavs vid 1923 års riksdag *dels* att med gäldande av de den 30 juni 1923 förfallna räntebelopp å det Slite—Roma järnvägsaktiebolag beviljade statslån av 339,000 kronor *finge*, räknat från och med den 1 juli 1923, anstå under två år, under villkor att bolaget avlämnade garantiförbindelse, som kunde av Kungl. Maj:t godkännas, för ordentligt erläggande under anståndstiden av ränta efter 4 $\frac{1}{2}$ procent å förenämnda belopp, ökat med två års ränta därå, eller sålunda å 369,510 kronor, *dels ock* att statens den 30 juni 1923 beräknade kapital- och räntefordran hos bolaget till den del, densamma överstege 369,510 kronor, *finge* avskrivas, under villkor att bolaget före den 1 juli 1925 avlämnade garantiförbindelse, av beskaffenhet att kunna av Kungl. Maj:t godkännas, för behörig förräntning och amortering av sistberörda belopp.

Sedan Othems kommun samt Slite Cement och Kalk Aktiebolag den 18 juni 1923 utfärdat garantiförbindelser för behörigt erläggande av räntan

under anståndstiden å förenämnda belopp, 369,510 kronor, godkände Kungl. Maj:t genom beslut den 29 juni 1923 berörda garantiförbindelser samt medgav, att med gäldande av de den 30 juni 1923 förfallna räntebelopp å ovanberörda statslån av 339,000 kronor finge, räknat från och med den 1 juli 1923, anstå under två år.

Bolagets skuld å statslånet utgjorde den 30 juni 1923:

kapital	kronor	339,000: —
anståndsrenta	»	22,812: 74
ränta	»	297,784: 68
överskott	»	172,018: 66

Summa kronor 831,616: 08

I skrivelse den 17 december 1924 har bolaget i huvudsak anfört följande:

Under den bolaget beviljade anståndstiden, vilken utginge den 30 juni 1925, hade bolaget den 30 juni 1924 till riksgäldskontoret erlagt ränta för första helårsperioden å ovanberörda belopp, 369,510 kronor, med 16,627 kronor 95 öre.

Beträffande frågan om garantiförbindelse för förräntning och amortering av oförklarade belopp, 369,510 kronor, för tiden efter den 30 juni 1925 hade bolagets styrelse under år 1924 förhandlat med representanter för Othems kommun samt Slite Cement och Kalk Aktiebolag men hade ingendera parten ansett sig kunna lämna garanti för längre tid än ett år åt gången. Någon annan villig att deltaga i garantien hade ej kunnat erhållas.

Under dessa förhandlingar hade framhållits, att erfarenheten under anståndstiden knappast varit av natur att mana till iklädande av den fordrade garantien för framtiden, särskilt med hänsyn till att en med järnvägen konkurrerande linjetrafik med automobil numera påbörjats. Järnvägens ekonomiska framtid vore därför lika osäker nu som för två år sedan. Samma skäl för uppskov med lämnande av slutlig garanti syntes i lika hög grad gälla nu som då, innan man fått full erfarenhet om i vad mån konkurrensen skulle bli av bestående fara för de ekonomiskt svaga järnvägarna. Det medel till självförsvar, som järnvägarna kunde tillgripa, nämligen insättande av motorvagnar i järnvägstrafiken, kunde Slite—Roma järnväg ej begagna av brist på medel till anskaffande av en dylik vagn, men hade bolagets styrelse i särskild skrivelse av den 17 december 1924 gjort framställning om bidrag ur handels- och sjöfartsfonden härför.

Under förhandlingarna med garanterna hade dessutom av representanterna för Othems kommun framhållits, att en garanti som denna egentligen betydde detsamma som om kommunen skulle skuldsätta sig för ett belopp av 369,510 kronor, att förräntas och amorteras under mer än 50 år, vartill den med hänsyn till dess redan nu stora skuldbörda knappast kunde påräkna Kungl. Maj:ts tillstånd.

Vidare hade framhållits, att då med ett medgivande att få ordna garantien, som det föreslagits, år för år sannolikt ej skulle följa avskrivning av statens beräknade kapital- och räntefordran hos bolaget till den del, densamma överstege 369,510 kronor, det ändock syntes skäligt att i samma mån, som ränta och amortering inbetalades, visst belopp av det för avskrivning avsedda årligen av staten avskreves, till exempel 50,000 kronor, då i annat fall järnvägen varje ögonblick av sin framtida existens skulle hava likvidationshotet över sig.

På grund av det anförda hemställer bolaget om medgivande dels att i stället för den år 1923 avsedda garantiförbindelsen för behörig förräntning

och amortering under framtiden av 369,510 kronor få avlämna garantiförbindelser av Othems kommun samt Slite Cement och Kalk Aktiebolag för dylik förräntning och amortering för ett år, *dels ock* att av bolagets skuld till den del, den översköte 369,510 kronor, måtte för varje år, då dylik förräntning och amortering ägde rum, avskrivas visst belopp, förslagsvis 50,000 kronor.

*Utskottets
yttrande.*

Kungl. Maj:ts förslag innebär, att den garanti för viss del av ifrågavarande lån (själva kapitalbeloppet 339,000 kronor jämte två års ränta), som bolaget enligt 1923 års avskrivningsmedgivande har att lämna, icke skall avse fullgörandet av hela betalningen av detta belopp utan allenast ett års annuitet åt gången och förnyas varje år. I stället skulle icke en omedelbar avskrivning av hela överskjutande skuldbeloppet nu medgivas, utan detta belopp skulle endast så småningom bortfalla, i mån av fullgjorda årliga annuiteter.

I enlighet härmed skulle bolaget hava att förränta och amortera ett belopp av 369,510 kronor, motsvarande det ursprungliga statslånet ökat med två års ränta därå. För fullgörande av denna annuitet, vilken skulle erläggas den 30 juni varje år, skulle bolaget hava att till fullmäktige i riksgäldskontoret före den 1 maj varje år avlämna garantiförbindelse av beskaffenhet att kunna godkännas av fullmäktige och avseende ordentligt erläggande av annuiteten för ett år i sänder. Så snart dylik annuitet för ett år erlagts, skulle samtidigt avskrivas ett belopp av förslagsvis 30,000 kronor å bolagets skuld den 30 juni 1923, i vad denna översteg ovannämnda skuldbelopp av 369,510 kronor eller — enligt av riksgäldsfullmäktige meddelad uppgift — 462,106 kronor 8 öre.

Till stöd för det vid 1923 års riksdag lämnade medgivandet anfördes, hurusom genom detsamma syntes kunna säkerställas åtminstone en del av statens fordran hos bolaget, samtidigt som ortens intresse av att banan alltjämt trafikerades tillgodosåges. Av samma skäl anser sig utskottet böra tillstyrka den ytterligare eftergift i fråga om statens fordringsanspråk gentemot bolaget, som nu av omständigheterna framtvingats.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må medgiva, att av statens den 30 juni 1923 beräknade kapital- och räntefordran hos Slite—Roma järnvägsaktiebolag till den del, densamma överstiger 369,510 kronor, må under de i statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden den 25 februari 1925 förordade villkor för varje tidsperiod av ett år, räknat från och med den 1 juli 1925, avskrivas ett belopp av 30,000 kronor.

Stockholm den 20 mars 1925.

På statsutskottets vägnar:

S. H. KVARNZELIUS.

Närvarande: Se under utlåtandet nr 34.